

Mot.
1989/90
Kr5-12

Motion till riksdagen

1989/90:Kr5

av Ingrid Sundberg m.fl. (m)

med anledning av prop. 1989/90:70 om
våldsskildringar i rörliga bilder

Sammanfattning

Regeringens förslag syftar till att förhindra/begränsa visning och produktion av filmer och videogram som innehåller extremt våld.

Vi delar regeringens uppfattning att det är angeläget att visning och produktion av filmer eller videogram med förråande innehåll begränsas. Särskilt angeläget är det att filmer eller videogram med sådant innehåll ej visas för barn. Vi vill därför skärpa regeringens förslag på två punkter.

I fråga om lagstiftningens innehåll anser vi att en *ny åldersgräns på 18 år* bör införas. Därmed avgränsas visningen av vuxenfilm till myndiga personer som nått en större känslomässig mognad.

Vidare anser vi att reglerna för barnpornografi bör skärpas så att det av lagen klart framgår att den som är under 18 år i dessa sammanhang betraktas som ett barn.

Lagstiftningen på film- och videogramområdena innebär begränsningar av yttrandefriheten. Lagen kan upprätthållas på två sätt: genom förhandsgranskning (censur) eller genom att ifrågasatt brottslighet *prövas av domstol*. Vi förordar den senare modellen i kombination med en frivillig förhandsgranskning och ett system med ansvarig utgivare.

Vi avvisar tanken på att ett nytt statligt råd skall inrättas för att följa utvecklingen på videomarknaden. Särskilt anmärkningsvärt är att myndigheten i samverkan med lokala grupper är tänkt att fullgöra polisiära uppgifter.

Övervakning av laglydnad åligger polis och åklagarväsende. Utvecklingen på videomarknaden kan följas av statens biografbyrå.

Regeringens förslag

I propositionen föreslås att riksdagen antar en ny lag om granskning och kontroll av filmer och videogram. Straffen skärps för olaga våldsskildring. Vidare föreslås ökade möjligheter att spåra upp otillåtna skildringar och utkräva straffansvar.

Biografbyrån föreslås få resurser för inspektion och kontroll. Alla som yrkesmässigt säljer eller hyr ut videogram skall registreras hos biografbyrån. Biografbyrån får också tillgång till ett register över alla videogram på marknaden. Vidare vidgas skyldigheten att lämna pliktexemplar av videogram till arkivet för ljud och bild.

Ett råd föreslås med uppgift att följa marknadsutvecklingen och ta initiativ till ett informations- och utbildningsprogram på videogramområdet och ge stöd till lokala initiativ. Insatser till stöd för kvalitetsvideogram föreslås.

Mot. 1989/90
Kr5

Felaktig bild

Det är angeläget att ge en balanserad bild av videomarknaden i Sverige. Av propositionen kan man lätt få intrycket att Sverige är översvämmat av våldspornografiska filmer som cirkulerar bland ungdomar under 15 år.

Dagsläget är ett annat. Antalet våldsfilmerna är mycket begränsat i relation till de komedier, barnfilmer, drama- och äventyr/actionfilmer som utgör den största delen av utbudet i en normal videobutik.

Rapporten "Videofilmer och videotittande hos skolbarn", av Jonas Wall vid institutet för massmediastudier, visar att våldsfilmerna inte alls är så populära och dominerande bland ungdomar upp till 17 år som regeringen vill ge sken av.

Studien omfattar perioden 1981 till 1987. I början av 1980-talet var konsumtionen av "barnförbudna" filmer av betydligt större omfattning än sju år senare. Ett skäl till detta är säkert den nyfikenhet dylika filmer väckte genom framför allt TV:s spekulativa program. Detta intresse har nu ebbat ut. Andra, mer seriösa, filmgenrer har tagit över.

Våra förslag

Vi hälsar med tillfredsställelse att regeringen inte föreslår förhandsgranskning (censur) av videogram för privat bruk. Men det är då inkonsekvent att censur av film och video för offentlig visning för vuxna förutsätts kvarstå.

Detta är helt främmande för den svenska synen på yttrandefriheten inom andra områden, t.ex. det tryckta ordet, teatern och konsten. Frågan har inte att göra med *omfånget* av det skydd man vill ge – vi föreslår ett mer långtgående skydd än regeringen – utan med *formen* för prövning av lagligheten. En *frivillig* förhandsgranskning bör dock enligt vår uppfattning kunna vara värdefull för den som skall stå som ansvarig utgivare.

Vi föreslår därför följande:

Förslaget om lag om granskning och kontroll av filmer och videogram bör avvisas.

All censur av filmer och videogram avskaffas. Statens biografbyrå skall fastställa åldersgränser för filmer m.m. för offentlig visning. I detta sammanhang föreslår vi att den nuvarande femtonårsgränsen kompletteras med en artonårsgräns.

Vi föreslår att det införs ett ansvarssystem efter samma modell som gäller i tryckfrihetsmål. I övrigt hänvisas i detta sammanhang till moderat reservation till konstitutionsutskottets betänkande 1985/86:11 angående åtgärder mot våldsskildringar i videogram m.m. (prop. 1984/85:116).

För att detta skall vara möjligt skall en ansvarig utgivare utses för varje film och videogram. Det skall av den inledande texten på filmen tydligt framgå vem som är ansvarig utgivare för en film eller ett videogram.

Ett speciellt problem utgör filmer och videogram som piratkopierats eller s.k. Snuff Movies (d.v.s. filmer som bygger på verkligt våld). Sådana filmer

har självfallet ingen ansvarig utgivare. Den som säljer eller på annat sätt tillhandahåller film som saknar ansvarig utgivare kan åtalas för brott mot brottsbalken, på samma sätt som skall gälla för ansvarig utgivare.

Brottsbalkens 16 kap. 10 b § bör bifallas i den form regeringen föreslår.

Vi avvisar propositionens förslag om ett råd mot skadliga våldsskildringar. Biografbyrån bör följa utvecklingen på området. Alla medborgare i riket är skyldiga att följa gällande lag – så även videobranschens representanter. Enligt propositionen skall rådet bl.a. ägna sig åt rent polisiärt arbete genom att kontrollera och anmäla olagliga videofilmer. Detta ankommer på polis- och åklagarmyndigheter. I konsekvens härmed avvisar vi också förslaget om regionala organisationer för tillsyn av videomarknaden.

Barnpornografi

Vi delar uppfattningen att sadistiskt våld mot människa eller djur och pornografi med barn i rörliga bilder bör vara förbjudet och regleras i brottsbalken. Så är också fallet i de allra flesta, med Sverige jämförbara, länder.

När det gäller barnpornografi är emellertid den svenska lagen bland de mest liberala i världen, eftersom den svenska lagstiftningen inte definierar var gränsen mellan barn och vuxen skall anses gå i detta sammanhang.

Amerikanska myndigheter har t.ex. reagerat mycket skarpt på pornografiskt material från Sverige som illegalt exporterats till Förenta staterna. De amerikanska myndigheterna har varit mycket kritiska mot den svenska lagstiftningen, som enligt deras mening underlättat produktion med aktörer under 18 år.

Vi föreslår att det i lagstiftningen införs en regel som säger att pornografiskt material med agerande personer under 18 år inte får försäljas eller produceras i Sverige. Skälet till att åldersgränsen bör sättas vid 18 år och inte vid den nuvarande gränsen för sexuellt umgänge, 15 år, är att det är en skillnad mellan att vara mogen för sexuellt umgänge och mogen att bestämma om man vill exponera sig i pornografiska sammanhang.

Riksdagen kommer under år 1990 att ta ställning till den internationella barnkonventionen. I denna definieras personer under 18 år som barn. Tillträder Sverige konventionen förbinder vi oss att arbeta för ett utökat skydd av barnens rättigheter.

Anslagsframställningen

Eftersom vi avvisar förslaget om inrättandet av ett råd mot skadliga våldsskildringar yrkar vi avslag på regeringens förslag att öka anslaget A 2. Utredningar m.m. med de 750 000 kr. som beräknats för rådets löne- och administrationskostnader. Engångsbeloppet på 750 000 kr. för information och andra insatser mot skadliga våldsskildringar får disponeras av statens biografbyrå.

Det bör ankomma på utskottet att utforma erforderlig lagtext.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen avslår regeringens förslag till lag om granskning och kontroll av filmer och videogram.

2. att riksdagen avslår regeringens förslag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar.

3. att riksdagen beslutar att införa en ny åldersgräns på 18 år för vissa filmer m.m. för offentlig visning i enlighet med vad som i motionen anförts.

4. att riksdagen hos regeringen begär skyndsamt förslag om ett system med ansvarig utgivare för filmer och videogram i enlighet med vad som anförts i motionen.

5. att riksdagen hos regeringen begär skyndsamt förslag om frivillig förhandsgranskning och om biografbyråns uppgifter i enlighet med vad som anförts i motionen.

6. att riksdagen beslutar om sådana ändringar i lag om ändring i lagen (1978:487) om pliktexemplar av skrifter och ljud- och bildupptagningar som följer av att all förhandsgranskning skall vara frivillig.

7. att riksdagen avslår regeringens förslag om införande av ett råd mot skadliga våldsskildringar och regionala organisationer för bevakning av videomarknaden.

8. att riksdagen beslutar om en fastställd åldersgräns på 18 år för barn i pornografiska sammanhang i enlighet med vad som i motionen anförts.

9. att riksdagen beslutar att till statens biografbyrå för budgetåret 1990/91 anvisa ett förslagsanslag av 8 521 000 kr..

10. att riksdagen avslår regeringens förslag att till Utredningar m.m. för budgetåret 1990/91, utöver vad regeringen har föreslagit i 1990 års budgetproposition s. 99, anvisa ytterligare 1 500 000 kr. till ett råd mot skadliga våldsskildringar.

Stockholm den 7 mars 1990

Ingrid Sundberg (m)

Lars Ahlmark (m)

Göran Åstrand (m)

Karin Falkmer (m)

Lars Ahlström (m)

Elisabeth Fleetwood (m)